

et attraktivt tilbud, for ungdom kanskje ikke minst. Styret er i det hele sterkt opptatt av å trekke ungdommen til foreningen og fjellet i mer aktiv grad enn hittil. Erfaringene etter det forsøket som ble gjort av vårt tidligere styremedlem Børge Dahle med tiltaket «Frieluftsliv i gymnaset», viser at mange av dem som var med på dette er blitt faste fjellvandrere. Her er det derfor et spørsmål om å oppnå kontakt og få innarbeidet en arbeidsform som frister. Hva og hvordan vet vi ennå ikke, men noe bør her komme så snart som mulig.

Besøket på hyttene har som nevnt steget, men ennå er det for liten spredning i trafikken. Det har en tendens til å bli trangt mot slutten av sesongen, mens hyttene i juli for en stor del står tomme. Ved forskjellige tiltak kan sikkert mye gjøres på dette området, og styret vil også vurdere om en forlengelse av sesongen til 10. september, i tråd med DNTs åpningstider, kan være en løsning. Ett er i hvert fall sikkert: Våre hytter har kapasitet til å kunne ta imot langt flere besøkende, forutsatt at vi makter å spre trafikken over hele sesongen. Her trenger styre og medlemmer å hjelpe hverandre til felles beste.

Til slutt vil vi si noen ord om selvbetjeningshyttene. Det har fra enkelte hold vært reist krav om at disse hyttene må få lengere åpningstid enn i dag, noe styret på ingen måte stiller seg avvisende til. Tvert imot, vi har igangsatt en forsøksordning med utvidet åpningstid på Dindalshytta og Græsli, som nå holdes åpne hele året. Dersom dette forsøket faller heldig ut er det ikke umulig at samtlige selvbetjeningshytter vil få helårlig åpning. Dette er imidlertid avhengig av at vi kan tilby et fullstendig nett av selvbetjeningshytter i begge våre områder, og dette arbeider vi nå aktivt med å få til. Ikke minst ungdommen er interessert i å gå i fjellet utenom de tradisjonelle sesongene, og i tråd med vår interesse for å trekke ungdommen til foreningen, mener vi det er riktig å satse på et tilbud her. I første omgang vil selvbetjeningshyttene bli holdt åpne i tiden 15. februar til 15. oktober, men på noe sikt er altså helårlig drift en mulighet. I det hele: Vi må ikke la TT stivne i et mønster. Vi må være villige til å prøve nye veier i tråd med den tiden vi lever i. Vårt tilbud er så godt, våre hytter og det miljø vi kan tilby er så hyggelig, at vi ved å arbeide aktivt og riktig er sikre på å få oppslutning. Vårt motto: «Gå deg frisk og glad i fjellet» er nemlig mer enn en frase.

Tordenvær

KJARTAN HJORTNÆS intervjues

— Statsmeteorolog Kjartan Hjortnæs, er det farligere med tordenvær i Danmark enn i Norge?

— Ja, jeg tror det. For det første er det hyppigere med sommer-torden der nede, men det er nok spesielt landskapet som gjør at det kan være farligere der fordi folk og bygninger stikker høyere opp og har lettere for å få kontakt med lynet, enn man har her i landet hvor bosetningen kanskje er lav og man har fjell og trær som stikker høyere opp.

— Når man tar i verdensmålestokk, hvor i verden er det mest tordenvær?

— Det øker sørover mot Ekvator-strøkene. Det er områder i Afrika og Sør-Amerika som har en tordennyppighet på 100—150 dager i året.

— Så Norge er nokså beskjedent i sammenligning?

— Ja, det kan man si.

— Hvor i Norge er det mest?

— Sommertorden er mest alminnelig på Østlandet, og der er det mest i Østfold og Vestfold og områder rundt Mjøsa. Dessuten er indre strøk av Finnmark kjent for å ha en god del torden om sommeren. Vestlandet tror jeg nok har enda mere torden — men det er fordelt mer over året, og der er hyppigheten størst om vinteren.

— Skal vi våge oss på en definisjon. Hva er lyn og hva er torden?

— Dette skyldes spenningsforskjeller i atmosfæren vi har ved svært varm luft. Hvis den tvinges til værs så kondenseres fuktigheten i den og vi får frigjort varme som bringer denne luften enda høyere opp. Den kan komme opp i store høyder. Disse vertikalebevegelsene i luften samtidig med at nedbøren begynner å utløses fordeler elek-

trisiteten på en bestemt måte i skyen slik at vi får forholdsvis store spenningsforskjeller mellom bunnen av en sky og atmosfæren under.

— Et lyn har en voldsom kraft. Går det an å si noe om temperaturen i et lyn?

— Vi har temperaturer i en ordentlig lynbane på 20 000 — 30 000 grader. Der kommer vi inn på dette med torden, for luften utvider seg da sterkt, og den utvidelsen forplanter seg som lydbølger. Vi har forskjellige deler av banen med forskjellig utvidelse, og derfor vil man få en viss rullende effekt, men det skyldes jo også delvis ekko. Et lyn i seg selv er mange utladninger, kanskje 30—40 utladninger. Det blir en mindre utladning fra skyen først som gir nye fremstøt og det kan bli flere slike forlyn før selve hovedutladningen skjer mellom to skyer eller mellom jorden og en sky.

— Mange mennesker er redde for tordenvær. Får dere i Meteorologisk Institutt oppringing fra folk som gjerne vil vite hvordan de skal forholde seg?

— Ja, kanskje ikke så mye om hvordan en skal forholde seg. Det er jo stadig råd i avisene om hva man skal foreta seg innendørs. Oppringning til oss er om det slutter snart, om det trekker over, eller om luften vil stabilisere seg.

— Vi er interessert i å vite om det er noe vi kan gjøre for å gardere oss, og kanskje vi da skal gruppere det i to:

Hva kan man gjøre inne i et hus og hva kan man gjøre ute?

Når vi snakker om hus, er da en lynavleder en god ting?

— Ja, det er klart. En lynavleder vil beskytte huset. Da vil man føre lynet på utsiden av huset og til jord.

— Men det er ikke så svært mange mennesker som har det i vanlige hus?

— Ikke her i landet er det særlig utbredt i vanlige bolighus. Det kommer vel av at man som regel har høyere terreng i nærheten, at man har høye trær og de gir jo i seg selv en ganske god beskyttelse mot lynnedslag.

— Dette er vel påbudt på offentlige bygg?

— Jeg vet at i kirkebygg fikk de påbud om å ha lynavledere.

— Det er jo stort sett trehus som er spesielt utsatt?

— Ja, og så står de gjerne på bakketopper og rager temmelig høyt opp.

— Når vi er inne i et hus hva kan vi da gjøre for å beskytte oss?

— Inne i hus der kan man holde seg midt i huset, holde seg unna elektriske ledninger og ellers andre ledende ting.

— Hva med vann, vask og spring?

— Vann kan godt være farlig fordi lynet kan treffe rørledningene og følge dem til vasken. Det er jo meget liten motstand i såpass grovdimensjonert metall.

— Telefonen?

— Telefonen er også farlig. De fleste har jo luftspenn på telefonledningene, og lynet kan følge telefonledningene inn til apparatet, så de bør man holde seg unna. Dette gjelder jo atenne til TV og radio også.

— Er det et godt råd å slå av hovedbryteren?

— Det var kanskje det, men nå har man vel såpass mye installasjoner i huset som bør ha strøm at jeg tror egentlig ikke jeg vil anbefale det.

Altså: Hold deg mest mulig midt i huset, unngå elektriske anlegg, telefon, radio, Fjernsyn, vann og vask, det er vel det som er hovedregel inne.

— Og hvis vi da beveger oss ute. Er det noen hovedregel da i et vanlig landskap?

— Der har man jo Sigrid Undsets beskrivelse av denne kusken som satte seg høyt oppe på bukken og kjørte over en hede, såvidt jeg forsto. Da utfordrer man sjebnen. Man bør holde seg lavt i terrenget, man bør søke beskyttelse under en utgående berghammer el.l. men det er vel litt vanskelig i Danmark riktignok. Man bør sørge for å ikke være det høyeste punkt i terrenget.

— Og dette med trær er vel også farlig?

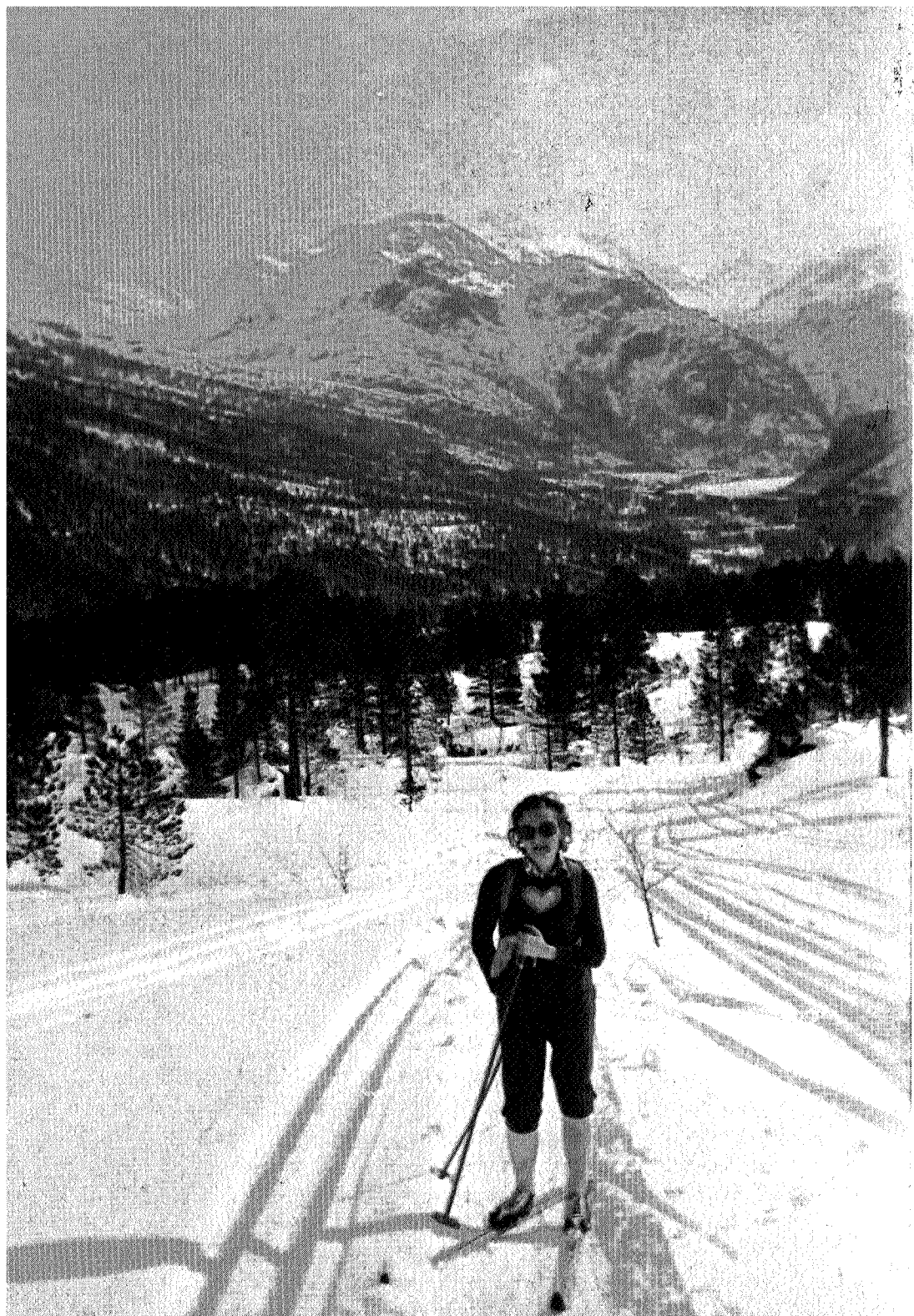
— Å sette seg under det høyeste treet i nærheten er heller ikke å anbefale. Lynet kan slå ned i treet og følge dette og treffe den som søker beskyttelse under det.

— Hva med båt?

— Er man i båt ute på fjorden så rager man jo opp, og sjansen for å bli truffet er tilstede. Man bør søke til lands, men man bør ikke søke inn til en holme og sette seg på høydepunktet på holmen. Da øker man jo sjansen for å bli truffet.

— Jeg har hørt at det skal være ganske bra å være inne i en bil?

— Bilen er av metall, og eventuelt lynnedslag mot bil vil følge utsiden av bilen.

— Hva med fly da?

— Et fly kan faktisk utløse lyn. Jeg har hittil nevnt lynnedslag mellom skyen og jorden, men de aller fleste de utløses mellom to skyer. Et fly som kommer inn mellom to skyer med forskjellig ladning kan faktisk være medvirkning til å utløse dette lynet. Da treffes flyet, men et moderne passasjerfly har en metallkledning utenpå, og selv om det kan oppstå huller i denne, så vil det ikke medføre andre skader på flyet vanligvis og det er ikke noen fare for menneskeliv. En annen ting er at sterke vertikale bevegelser i forbindelse med disse ladningene og vertikale luftstrømmer kan være ubehagelig for et fly og kanskje farlig også.

— Kanskje vi til slutt skal vende tilbake til Sigrid Undset. Der kokte de tordenkaffe når det riktig satte inn for fullt. Her står det at fløten skilte seg. Er det riktig det?

— Dette har jeg hørt, men jeg vet ikke om det kan ha innvirkning på fløtens evne til å skille seg i disse elektriske feltene. Men det vet jeg jo at sommertorden i Danmark den skyldes jo varmluft som drivs til værs, og når det er riktig varmt da er det fare for at fløten skiller seg.

